

รายงาน
การเปลี่ยนแปลงภาวะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน
จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจเพื่อติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน
(โดยใช้ตัวอย่างซ้ำ) 2548-2553

วุฒิพันธุ์ วงษ์มงคล
กัญจนา ดิษยาธิคม
สุพล ลิ้มวัฒนานนท์
ภูษิต ประคองสาย
วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร

สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
สนับสนุนโดย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
กุมภาพันธ์ 2554

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
บทนำ	2
วัตถุประสงค์	2
วิธีการศึกษา	3
ผลการศึกษา	6
สรุปและอภิปรายผล	17
ข้อเสนอแนะ	18

บทสรุปผู้บริหาร

การสำรวจเพื่อติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนโดยใช้ตัวอย่างซ้ำ เป็นการติดตามสัมภาษณ์ครัวเรือนเดิมจำนวนประมาณ 6 พันตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 4 รอบ (พ.ศ. 2548, 2549, 2550 และ 2553) ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะ Longitudinal analysis ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548-2553 ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2548-2553 ครัวเรือนไทยไม่มีการเปลี่ยนแปลงภาวะทางเศรษฐกิจที่รุนแรง แม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2551 จะเกิดภาวะวิกฤติในภาคอสังหาริมทรัพย์ของประเทศไทยจนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก โดยครัวเรือนไทยยังมีรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนสูงขึ้น อัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของรายจ่าย (ร้อยละ 7.3 ต่อปี) สูงกว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของรายได้ (ร้อยละ 5.7 ต่อปี) เล็กน้อย ทั้งนี้ครัวเรือนที่ยากจนและในเขตชนบท มีรายได้และรายจ่ายเพิ่มในอัตราที่สูงกว่าครัวเรือนที่ร่ำรวยและในเขตเมือง ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งแม้จะมีรายได้และรายจ่ายมากกว่าในภูมิภาคอื่นแต่กลับมีอัตราการเพิ่มของรายได้และรายจ่ายที่ต่ำกว่าในภูมิภาคอื่นๆ รายจ่ายของครัวเรือนในหมวดที่จำเป็น ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ มีเพียงค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่มีสัดส่วนลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 6.4 ในปี พ.ศ. 2548 เหลือเพียงร้อยละ 3.6 ในปี พ.ศ. 2553 ด้านภาวะหนี้สิน และการกู้ยืมเงิน พบว่า ครัวเรือนที่มีหนี้สินและกู้ยืมเงินมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินสูงกว่าภาคอื่นๆ ขณะที่ครัวเรือนที่มีการออมเงินมีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมสูงที่สุด ครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมไม่แตกต่างกัน แต่ในชนบทมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินและกู้ยืมเงินสูงกว่าในเขตเมือง

ด้านการเจ็บป่วยและการใช้บริการรักษาพยาบาลในปี 2553 พบว่า คนยากจนมีอัตราป่วยและการนอนรพ.สูงกว่าผู้ที่ร่ำรวยกว่า ผู้ป่วยที่ยากจนและอยู่ในเขตชนบทไปใช้บริการแบบผู้ป่วยนอกที่สถานอนามัยในสัดส่วนสูงที่สุด ในขณะที่ผู้ป่วยที่มีฐานะร่ำรวยและในเขตเมืองเลือกใช้บริการสถานพยาบาลเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ด้านการนอนโรงพยาบาล ผู้ป่วยในกลุ่มที่ยากจนที่สุดไปใช้บริการที่รพ.ชุมชนเป็นส่วนใหญ่เช่นเดียวกับผู้ป่วยในเขตชนบท ในขณะที่ผู้ป่วยในเขตเมืองไปใช้บริการที่รพ.ทั่วไป/รพ.ศูนย์และรพ.เอกชนเป็นส่วนใหญ่ ผู้ป่วยกลุ่มร่ำรวยที่สุดเกือบครึ่งหนึ่งไปใช้บริการที่รพ.เอกชน

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนและการสำรวจอนามัยและสวัสดิการซึ่งมีตัวอย่างขนาดใหญ่กว่า แสดงถึงความน่าเชื่อถือของการสำรวจโดยใช้ตัวอย่างซ้ำชุดนี้ อย่างไรก็ตามการเก็บข้อมูลด้านสุขภาพที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์เพิ่งเริ่มในการสำรวจครั้งล่าสุด ดังนั้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงภาวะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนและสภาวะทางสุขภาพจึงยังไม่ได้ทำในครั้งนี้ การสำรวจเพื่อติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนโดยใช้ตัวอย่างซ้ำในรอบต่อไปจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาให้การสนับสนุนเพื่อให้ดำเนินการสำรวจอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากการสำรวจนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนนโยบายด้านสังคมและสุขภาพ

บทนำ

การแก้ไขปัญหาในระดับประเทศจำเป็นต้องมีแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเป็นตัวแทนระดับประเทศเพื่อใช้ในการติดตามสถานการณ์ และวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการปัญหาในเรื่องนั้นๆ สำหรับประเทศไทยข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการตรวจสอบและแก้ปัญหาด้านความยากจน ได้แก่ ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey : SES) ที่ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ข้อมูลชุดดังกล่าวสามารถใช้จัดการปัญหาในภาพกว้างได้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นข้อมูลแบบภาพตัดขวาง (Cross-sectional data) ที่ทำการสำรวจกลุ่มครัวเรือนตัวอย่างชุดใหม่ในทุกรอบของการสำรวจทำให้ไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้วิเคราะห์ปัญหาในเชิงสาเหตุ (Casual Inference)¹ ดังนั้นสำนักงานสถิติแห่งชาติจึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการสำรวจเพื่อติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนโดยใช้ตัวอย่างซ้ำ (Household Socio-Economic Panel Survey) โดยติดตามสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างชุดเดิมจำนวน 6,000 ครัวเรือน ต่อเนื่องกัน 3 ปี ในปีพ.ศ.2548-2550 จากการดำเนินการสำรวจดังกล่าว ทำให้สำนักงานสถิติแห่งชาติมีฐานข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์แบบ Panel ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ที่ทำให้ทราบสาเหตุและผลกระทบที่แท้จริงต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนไทย จากนั้นสำนักงานสถิติแห่งชาติไม่ได้ดำเนินโครงการต่อเนื่องจากข้อจำกัดทางงบประมาณและบุคลากร จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2553 สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ได้สนับสนุนงบประมาณให้สำนักงานสถิติแห่งชาติทำการสำรวจโดยใช้ครัวเรือนตัวอย่างซ้ำในรอบปีดังกล่าว โดยมีการปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อถามที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย และการใช้บริการสุขภาพให้มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปัญหาทางด้านสาธารณสุขได้ ดังนั้นการนำข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนโดยใช้ตัวอย่างซ้ำมาวิเคราะห์จะช่วยให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาวะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนระหว่างปี พ.ศ. 2548-2553 ในครัวเรือนต่างๆ
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบการให้บริการรักษาสุขภาพของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2553

¹ Cheng Hsiao, Analysis of Panel Data. 2003, Cambridge University Press.

วิธีการศึกษา

โครงการสำรวจเพื่อติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (โดยใช้ตัวอย่างซ้ำ) เริ่มการสำรวจครั้งแรกในปี พ.ศ. 2548 และทำการสำรวจในครัวเรือนเดิม ในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 อีกสองรอบ ต่อมาเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและบุคลากรทำให้ต้องหยุดการสำรวจ และเริ่มสำรวจในครัวเรือนเดิมอีกครั้งในรอบที่ 4 ปี พ.ศ. 2553 โดยมีการติดตามครัวเรือนส่วนบุคคลตั้งต้นในปี 2548 ที่ติดตามจนจบได้ในปี 2549 และปี 2550 รวมทั้งครัวเรือนที่มีสมาชิกถาวร 1 คน แยกออกมาจากครัวเรือนเดิม หรือย้ายเข้ามาอยู่ด้วย ในปี 2549 และปี 2550 ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ

ระเบียบวิธีการสำรวจ

เป็นการสำรวจด้วยวิธีตัวอย่าง แผนการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบ Stratified Two-stage Sampling มีจังหวัดเป็นสตราตัม รวมทั้งสิ้น 76 สตราตัม ในแต่ละจังหวัดจะแบ่งออกเป็นสตราตัมย่อยตามลักษณะเขตการปกครอง คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล โดยมีชุมชนอาคาร/หมู่บ้านเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่งและครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง สำหรับรอบการสำรวจที่ 1-3 ทำการสำรวจในเดือนพฤษภาคม ขณะที่รอบการสำรวจที่ 4 ทำการสำรวจในเดือนมกราคม

หลักเกณฑ์ในการแฉกนับและการติดตามครัวเรือน

ในการสำรวจรอบที่ 1 มีครัวเรือนตั้งต้นทั้งสิ้น 6,000 ครัวเรือน สมาชิกของครัวเรือนเหล่านี้รวมทั้งสมาชิกที่เกิดขึ้นใหม่ในครัวเรือนจะถูกนับว่าเป็นสมาชิกถาวร สำหรับสมาชิกถาวรที่ทำการแยกครัวเรือนออกไปก็ให้ถือว่าครัวเรือนเหล่านั้นเป็นครัวเรือนของสมาชิกถาวรด้วย ซึ่งการเก็บข้อมูลในรอบต่อไปจะทำตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ต้องติดตามครัวเรือนของสมาชิกถาวรทุกครัวเรือน
2. จะยุติการติดตามเมื่อ
 - ก) ครัวเรือนนั้นไม่มีสมาชิกถาวรเหลืออยู่แล้ว
 - ข) มีการย้ายที่อยู่ แต่ไม่ทราบที่อยู่ใหม่

สำหรับการสำรวจที่ผ่านมาในแต่ละรอบมีจำนวนครัวเรือนที่ติดตามได้และครัวเรือนที่เพิ่มเติม ดังแสดงในตารางที่ 1 โดยการสำรวจในรอบที่ 4 ในปี พ.ศ. 2553 พบว่ามีครัวเรือนตั้งต้นจากรอบที่ 3 ทั้งสิ้น 5,962 ครัวเรือนติดตามครัวเรือนได้ 5,469 ครัวเรือน และเพิ่มเติม 796 ครัวเรือน รวมครัวเรือนที่ใช้ในการสำรวจรอบนี้ทั้งสิ้น 6,265 ครัวเรือน และมีกลุ่มตัวอย่าง 21,770 คน

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนและประชากรตัวอย่างในแต่ละรอบการสำรวจ

รอบการสำรวจ	จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง				จำนวนประชากรตัวอย่าง			
	ตั้งต้น	ติดตามได้	เพิ่มเติม	รวม	ตั้งต้น	ติดตามได้	เพิ่มเติม	รวม
รอบ 1 (2548)	6,000	-	-	6,000	21,450	-	-	21,450
รอบ 2 (2549)	6,000	5,774	252	6,026	21,450	20,980	722	21,702
รอบ 3 (2550)	6,026	5,774	188	5,962	21,702	21,091	478	21,569
รอบ 4 (2553)	5,962	5,469	796	6,265	21,569	19,841	1,929	21,770

ลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถาม

ลักษณะโครงสร้างหลักของแบบสอบถามในทุกกรอบ จะประกอบด้วยส่วนหลักๆ อันได้แก่ ส่วนของข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน ข้อมูลรายได้รายจ่าย การออม หนี้สิน ข้อมูลการมีงานทำ และ ข้อมูลลักษณะที่อยู่อาศัยและทรัพย์สิน สำหรับแบบสอบถามในการสำรวจ ครั้งที่ 1-3 จะมีลักษณะโครงสร้างแบบสอบถามคล้ายคลึงกัน และมีข้อจำกัดในการใช้วิเคราะห์การให้บริการด้านสุขภาพ เนื่องจากข้อคำถามไม่สามารถจำแนกการให้บริการในแบบผู้ป่วยนอกและแบบผู้ป่วยในได้อย่างชัดเจน ดังนั้นในการสำรวจรอบที่ 4 จึงมีการปรับปรุงข้อคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับการนำมาใช้งาน นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มเติมคำถามเกี่ยวกับการประสบปัญหาทางเศรษฐกิจของครัวเรือน และความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ลักษณะโครงสร้างแบบสอบถามในแต่ละรอบการสำรวจ

โครงสร้างแบบสอบถาม	รอบ 1 (2548)	รอบ 2 (2549)	รอบ 3 (2550)	รอบ 4 (2553)
1. ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือน	√	√	√	√
2. รายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน	√	√	√	√
3. ข้อมูลด้านสุขภาพ				
- สิทธิประกันสุขภาพ				√
- การใช้บริการผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก(ไม่ได้แยก)	√	√	√	
- การใช้บริการผู้ป่วยนอก				√
- การใช้บริการผู้ป่วยใน	√		√	√
4. ลักษณะที่อยู่อาศัย/ทรัพย์สิน	√	√	√	√
5. การประสบปัญหาทางเศรษฐกิจของครัวเรือน				√
6. ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน				√
7. การศึกษา	√	√	√	
8. การทำงาน	√	√	√	√
9. การย้ายถิ่นของประชากร	√	√	√	
10. ความคิดเห็นต่อโครงการต่างๆของรัฐ	√	√	√	
11. สวัสดิการต่างๆ		√		

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน ได้แก่ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน การออมเงิน

มูลค่าเงินที่แสดงภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนถูกปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภครายปี² (Consumer Price Index: CPI) โดยมีปีฐานอยู่ที่ พ.ศ. 2550 ระดับเศรษฐกิจของครัวเรือนถูกแบ่งเป็นห้ากลุ่มเท่าๆกัน หรือควินไทล์ตามดัชนีสินทรัพย์ (quintile of asset index) ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Principle Component Analysis จากทรัพย์สินที่ครัวเรือนครอบครอง

ทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2 แบบ ดังนี้

1.1 การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย หนี้สิน การกู้ยืมและการออม ในลักษณะภาพตัดขวาง โดยทุกครัวเรือนในแต่ละรอบการสำรวจถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา จำแนกตาม ระดับเศรษฐกิจ ภูมิภาค และเขตที่อยู่อาศัย

1.2 การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย หนี้สิน การกู้ยืมและการออมของครัวเรือนเดิม เพื่อเปรียบเทียบในลักษณะ longitudinal analysis ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านรายได้ รายจ่าย หนี้สิน การกู้ยืมและการออมของครัวเรือนเดียวกันด้วย วิธี Paired t-test

2. การใช้บริการด้านสุขภาพในข้อมูลรอบที่ 4 (พ.ศ. 2553) วิเคราะห์อัตราป่วย และอัตราการนอนรักษาในสถานพยาบาล รูปแบบการให้บริการแบบผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน จำแนกตามเศรษฐกิจ และเขตที่อยู่อาศัย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

² ดัชนีราคาผู้บริโภครายปี สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์

http://www.indexpr.moc.go.th/price_present/TableIndexG_region_y.asp?table_name=&province_code=5&type_code=g&check_f=i&year_base=2550&year=2553 accessed ธันวาคม 2553

ผลการศึกษา

1. การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนปี 2548-2553

ภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนเป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่บอกลักษณะทางเศรษฐกิจ และผลกระทบที่มีต่อประชาชน ตารางที่ 3 แสดงการเปลี่ยนแปลงของรายได้ครัวเรือนตั้งแต่ปี 2548-2553 พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนสูงขึ้นในทุกปีที่ทำการศึกษา โดยมีสัดส่วนของการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เมื่อจำแนกตามเศรษฐกิจ พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในทุกกลุ่มเศรษฐกิจ ยกเว้นกลุ่มรายได้น้อยที่สุด ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของทั้งประเทศทุกปี แต่ในเรื่องของการเติบโตของรายได้พบว่าครัวเรือนในกลุ่มยากจนและยากจนที่สุด มีรายได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น คิดเป็นร้อยละ 9.3 ต่อปี และ ร้อยละ 9.1 ต่อปี ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ในด้านภูมิภาค ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าในภาคอื่นๆ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ อย่างชัดเจน ในขณะที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับในภาคอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ พบว่า ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีรายได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 2.0 ต่อปี แตกต่างจากในภาคอื่นๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยการเพิ่มขึ้นของรายได้ระหว่าง ร้อยละ 7.3-9.7 ในขณะเดียวกัน พบว่า ครัวเรือนในเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยรายได้สูงกว่าครัวเรือนในเขตชนบทในทุกปี แต่การเติบโตของรายได้พบว่าครัวเรือนในชนบทมีรายได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่สูงกว่าครัวเรือนในเมือง คือ ร้อยละ 8.5 และ 3.6 ต่อปี ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยรายได้ของครัวเรือนตั้งแต่ปี 2548-2553

	ค่าเฉลี่ยรายได้ครัวเรือนต่อคนต่อเดือน (บาท)				ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงต่อปี			
	รอบ 1 (2548)	รอบ 2 (2549)	รอบ 3 (2550)	รอบ 4 (2553)	48/49	49/50	50/53	เฉลี่ย
<i>ระดับเศรษฐฐานะ</i>								
ยากจนที่สุด	2,614	2,965	3,180	4,795	11.8	6.8	11.2	9.1
ยากจน	3,217	3,501	3,789	6,014	8.1	7.6	12.3	9.3
ปานกลาง	3,638	4,074	4,311	5,831	10.7	5.5	8.7	7.5
ร่ำรวย	5,649	6,115	6,333	8,073	7.6	3.4	7.2	6.0
ร่ำรวยที่สุด	13,388	12,551	12,850	16,716	-6.7	2.3	7.7	4.0
<i>ภูมิภาค</i>								
กรุงเทพและปริมณฑล ¹	12,050	11,570	11,761	13,405	-4.1	1.6	11.1	2.0
กลาง	5,083	6,152	6,352	8,088	17.4	3.1	8.2	7.4
เหนือ	3,844	4,678	5,096	7,492	17.8	8.2	6.5	9.7
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3,402	3,587	3,555	5,835	5.2	-0.9	7.6	8.3
ใต้	5,232	6,125	6,584	8,242	14.6	7.0	6.4	7.3
<i>เขตที่อยู่อาศัย</i>								
เมือง	9,266	9,422	9,754	11,272	1.7	3.4	4.5	3.6
ชนบท	3,790	4,333	4,455	6,588	12.5	2.7	10.8	8.5
รวมทั้งประเทศ	5,907	6,250	6,388	8,285	5.5	2.2	7.6	5.7

¹ กรุงเทพ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนไทยเพิ่มขึ้นในทุกๆปี (ตารางที่ 4) โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2548-2553 ครัวเรือนไทยมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นประมาณ ร้อยละ 7.3 ต่อปี เมื่อพิจารณาตามระดับเศรษฐฐานะ พบว่า ครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มร่ำรวยและ ร่ำรวยที่สุดมีค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ แต่เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงพบว่าครัวเรือนที่มีฐานะยากจนมีการเพิ่มของค่าใช้จ่ายในอัตราที่สูงกว่าครัวเรือนที่ร่ำรวยกว่า โดยครัวเรือนยากจนที่สุดมีค่าเฉลี่ยการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายอยู่ที่ร้อยละ 9.8 รองลงมาเป็นครัวเรือนในกลุ่มยากจนที่ร้อยละ 8.3 ในขณะที่ครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุดมีอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายเพียงร้อยละ 6.7

ในด้านภูมิภาค พบว่า ครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆในทุกๆปี โดยเฉพาะครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของครัวเรือนในกรุงเทพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่าครองชีพในกรุงเทพและปริมณฑลสูงกว่าภาคอื่นๆ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่าย พบว่า ครัวเรือนในทุกภาคมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครัวเรือนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีอัตราการเพิ่มของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุดที่ร้อยละ 6.4 ขณะที่ครัวเรือนในภูมิภาคอื่นๆ มีอัตราค่าใช้จ่ายสูงขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 ต่อปี

เช่นเดียวกัน เมื่อจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย เห็นได้ว่าแม้ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในเขตเมืองจะสูงกว่าในเขตชนบทในทุกปี โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนในเขตเมือง ในปี 2548 2549 และ 2550 มากกว่า 2 เท่าของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนในเขตชนบท แต่อัตราการเพิ่มของค่าใช้จ่ายในครัวเรือนชนบทโดยเฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนในเมืองเกือบร้อยละ 2 ต่อปี

ตารางที่ 4 การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยรายจ่ายของครัวเรือนตั้งแต่ปี 2548-2553

	ค่าเฉลี่ยรายจ่ายครัวเรือนต่อคนต่อเดือน (บาท)				ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงต่อปี			
	รอบ 1 (2548)	รอบ 2 (2549)	รอบ 3 (2550)	รอบ 4 (2553)	48/49	49/50	50/53	เฉลี่ย
ระดับเศรษฐฐานะ								
ยากจนที่สุด	1,528	1,740	1,992	2,992	12.2	12.7	11.1	9.8
ยากจน	1,854	2,225	2,385	3,160	16.7	6.7	8.2	8.3
ปานกลาง	2,113	2,508	2,775	3,453	15.7	9.6	6.5	7.8
ร่ำรวย	3,066	3,111	3,698	4,793	1.4	15.9	7.6	7.2
ร่ำรวยที่สุด	5,451	5,879	6,625	8,200	7.3	11.3	6.4	6.7
ภูมิภาค								
กรุงเทพและปริมณฑล	5,271	5,942	6,856	7,774	11.3	13.3	3.9	6.4
กลาง	2,763	3,240	3,621	4,651	14.7	10.5	7.4	8.1
เหนือ	2,089	2,503	2,888	3,636	16.5	13.3	6.9	8.5
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,706	1,874	1,973	2,967	9.0	5.0	11.2	8.5
ใต้	2,690	3,244	3,627	4,695	17.1	10.6	7.6	8.5
เขตที่อยู่อาศัย								
เมือง	4,326	4,847	5,474	6,261	10.7	11.5	4.2	6.2
ชนบท	1,961	2,310	2,582	3,537	15.1	10.5	9.0	8.9
รวมทั้งประเทศ	2,875	3,266	3,637	4,524	12.0	10.2	6.5	7.3

ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของครัวเรือนทั้งด้านอาหาร ด้านสุขภาพ และด้านการศึกษา มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ตั้งแต่ปี 2548 -2553 โดยค่าใช้จ่ายด้านอาหารมีสัดส่วนที่ประมาณร้อยละ 45-47 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดในครัวเรือน และมีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ ตั้งแต่ปี 2548 - 2553 ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านศึกษามีสัดส่วนที่ลดลงในแต่ละปี (ในปี 2548 มีสัดส่วนที่ร้อยละ 6.4 และค่อยๆ ลดลงอยู่ที่ร้อยละ 3.6 ในปี 2553) ดังแสดงในตารางที่ 5

เมื่อแยกตามระดับเศรษฐฐานะ พบว่า ค่าใช้จ่ายด้านอาหารจะเป็นส่วนกลับกับเศรษฐฐานะ โดยครัวเรือนที่ยากจนกว่าจะมีค่าใช้จ่ายด้านอาหารในสัดส่วนที่สูงกว่าครัวเรือนที่ร่ำรวยกว่า โดยเฉพาะครัวเรือนยากจนที่สุดมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านอาหารสูงกว่าครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุดประมาณร้อยละ 20 ในทุกปีที่ทำการศึกษา ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพพบว่าครัวเรือนที่ยากจนที่สุดมีสัดส่วนสูงที่สุดในทางกลับกันพบว่าครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุดมี

สัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนในเศรษฐกิจอื่นๆ อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายด้านอาหารในแต่ละกลุ่มเศรษฐกิจมีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ เช่นเดียวกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่ไม่มีความเปลี่ยนแปลงมากนัก แตกต่างจากค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่มีสัดส่วนลดลงเล็กน้อยในทุกเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาตามลักษณะภูมิภาคและเขตที่อยู่อาศัย พบว่า สัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่ออาหาร สุขภาพ และการศึกษา ในเขตชนบทจะสูงกว่าในเขตเมืองทุกปี ยกเว้นในปี 2553 สัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในเขตเมืองสูงกว่าในเขตชนบท และพบว่าครัวเรือนในกรุงเทพและปริมณฑลมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านอาหารน้อยที่สุด ภาคกลางมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงพบว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่มีสัดส่วนลดลงเล็กน้อยในทุกภูมิภาคทั้งในเขตเมืองและชนบท

ตารางที่ 5 การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนค่าใช้จ่ายที่สำคัญของครัวเรือน ตั้งแต่ปี 2548-2553

	รอบ 1 (2548)			รอบ 2 (2549)			รอบ 3 (2550)			รอบ 4 (2553)		
	อาหาร (%)	สุขภาพ (%)	ศึกษา (%)	อาหาร (%)	สุขภาพ (%)	ศึกษา (%)	อาหาร (%)	สุขภาพ (%)	ศึกษา (%)	อาหาร (%)	สุขภาพ (%)	ศึกษา (%)
เศรษฐกิจ												
ยากจนที่สุด	55.7	2.2	4.9	56.6	1.9	3.0	55.9	2.0	3.2	54.8	2.3	3.2
ยากจน	51.0	1.8	5.6	50.2	1.5	4.3	48.5	1.4	4.3	51.9	1.9	3.2
ปานกลาง	47.4	2.0	6.8	46.1	1.5	5.3	46.9	1.5	4.5	48.5	1.9	3.3
ร่ำรวย	42.3	1.9	7.2	42.7	1.6	5.7	41.2	1.4	5.0	42.4	2.1	3.7
ร่ำรวยที่สุด	35.3	1.9	7.3	36.0	1.9	5.9	34.1	1.6	5.7	35.7	2.0	4.6
ภูมิภาค												
กรุงเทพและปริมณฑล	37.7	1.7	6.2	37.8	1.7	5.2	37.8	1.4	4.6	40.7	1.6	3.9
กลาง	48.4	2.0	5.1	46.0	1.6	4.5	45.2	1.8	3.9	45.3	2.1	2.8
เหนือ	49.5	2.2	6.0	49.3	1.7	4.0	48.9	1.6	4.2	50.7	2.1	3.2
ตะวันออก												
เฉียงเหนือ	49.3	2.0	6.9	48.8	1.7	5.2	47.6	1.5	5.4	49.8	2.2	4.0
ใต้	44.0	2.0	8.0	44.0	1.6	6.3	40.7	1.7	4.8	43.3	2.2	4.1
เขตที่อยู่												
เมือง	41.4	2.0	5.9	41.5	1.7	4.8	40.3	1.5	4.5	43.6	1.7	4.0
ชนบท	48.9	2.0	6.7	47.9	1.7	5.1	47.1	1.6	4.7	48.3	2.3	3.4
รวม	46.0	2.0	6.4	45.5	1.7	5.0	44.6	1.6	4.6	46.6	2.1	3.6

ตารางที่ 6 แสดงสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออม การกู้ยืม และหนี้สิน พบว่า ตั้งแต่ปี 2548-2553 ร้อยละ 60-70 ของครัวเรือนไทยมีการออมเงิน โดยเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างคงที่ตั้งแต่ปี 2549 ที่ประมาณร้อยละ 70 สัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินอยู่ที่ประมาณร้อยละ 60-70 ซึ่งลดต่ำลงเล็กน้อย (ร้อยละ 67.1 ในปี 2548 ร้อยละ

64.9 ในปี 2550 และ ร้อยละ 62.7 ในปี 2553) เช่นเดียวกับสัดส่วนของครัวเรือนที่ทำการกู้ยืมลดลงเล็กน้อยต่อเนื่องจากร้อยละ 41.0 ในปี 2548 เหลือ ร้อยละ 35.6 ในปี 2553

เมื่อจำแนกตามระดับเศรษฐฐานะ พบว่า ครัวเรือนที่มีเศรษฐฐานะดีมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมเงินสูงกว่า โดยเฉพาะในกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุดมีการออมสูงถึง ร้อยละ 80 ขณะที่กลุ่มยากจนที่สุดมีสัดส่วนของครัวเรือนที่ออมเงินไม่เกิน ร้อยละ 50 ขณะเดียวกัน ครัวเรือนร่ำรวยและครัวเรือนปานกลางเป็นกลุ่มที่มีครัวเรือนที่มีหนี้ในสัดส่วนที่สูงที่สุดประมาณร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมด

เมื่อพิจารณาตามภูมิภาค พบว่า ครัวเรือนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีการออมในสัดส่วนที่สูงที่สุดประมาณร้อยละ 70 และมีสัดส่วนของครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน และ หนี้สิน ต่ำที่สุด ในทุกรอบที่มีการสำรวจ ขณะที่มากกว่าร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นครัวเรือนที่มีหนี้สินซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นในทุกรอบที่สำรวจ

และเมื่อพิจารณาตามเขตที่อยู่อาศัย จะเห็นว่า ครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมไม่แตกต่างกัน แต่ครัวเรือนในชนบทจะมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินและการกู้ยืมเงินสูงกว่าครัวเรือนในเมือง โดยเฉพาะในการกู้ยืมเงินมีสัดส่วนของครัวเรือนที่ทำการกู้เงินสูงกว่าประมาณ 2 เท่าในทุกปี

ตารางที่ 6 สัดส่วนของครัวเรือนที่ทำการออมเงิน กู้ยืม และมีหนี้สิน ตั้งแต่ปี 2548-2553

	รอบ 1 (2548)			รอบ 2 (2549)			รอบ 3 (2550)			รอบ 4 (2553)		
	ออม	กู้ยืม	หนี้สิน	ออม	กู้ยืม	หนี้สิน	ออม	กู้ยืม	หนี้สิน	ออม	กู้ยืม	หนี้สิน
<i>เศรษฐฐานะ</i>												
ยากจนที่สุด	40.8	37.8	55.6	47.7	36.1	53.0	49.6	34.2	51.8	48.1	29.3	44.3
ยากจน	54.6	48.7	71.1	60.7	45.6	66.3	64.5	47.8	68.7	57.1	42.5	64.2
ปานกลาง	60.9	46.9	70.3	68.1	49.1	73.6	68.7	44.2	67.3	71.9	46.1	70.4
ร่ำรวย	67.8	44.5	70.9	74.7	43.1	71.2	75.8	39.1	71.2	80.5	36.4	68.6
ร่ำรวยที่สุด	82.9	28.5	67.2	85.6	25.7	64.2	86.9	24.6	63.9	88.6	23.6	65.6
<i>ภูมิภาค</i>												
กรุงเทพและ												
ปริมณฑล	68.5	19.9	57.1	71.0	18.5	54.3	69.6	14.7	49.4	70.1	16.8	48.7
กลาง	53.7	34.6	61.3	60.8	33.3	62.6	63.6	31.7	61.1	65.4	29.4	58.3
เหนือ	68.2	50.6	71.0	72.0	47.1	66.3	77.6	47.8	68.2	75.6	43.3	65.7
ตะวันออกเฉียง												
เหนือ	58.7	58.7	78.4	68.1	57.0	76.3	66.9	54.4	77.0	65.3	51.4	73.4
ใต้	61.8	32.8	61.8	74.6	30.2	65.9	77.3	27.2	61.3	73.5	23.9	60.5
<i>เขตที่อยู่อาศัย</i>												
เมือง	65.8	26.7	59.6	68.7	24.0	58.3	70.8	22.2	55.5	69.5	22.4	53.5
ชนบท	59.7	49.9	71.7	68.9	48.5	70.4	69.8	46.3	70.1	69.2	43.1	67.9
รวม	62.0	41.0	67.1	68.8	39.3	65.9	70.2	37.5	64.8	69.3	35.6	62.7

2. การวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงสภาวะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเดิม

จากการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงในครัวเรือนเดิม พบว่า สัดส่วนของครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยระหว่างปี 2548-2549 ปี 2549-2550 ปี 2550-2553 มีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของรายได้ ที่ร้อยละ 57.2, 59.7 และ 68.3 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 7

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาตามระดับเศรษฐกิจ ภูมิภาค และ เขตที่อยู่อาศัย พบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นในแต่ละเศรษฐกิจ แต่ละภูมิภาค และแต่ละเขตที่อยู่อาศัยมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 7 สัดส่วนของครัวเรือนเดิมที่มีรายได้เปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2548-2553

	2548-2549		2549-2550		2550-2553	
	N=5772		N=5597		N=5378	
	ลดลง (%)	เพิ่มขึ้น (%)	ลดลง (%)	เพิ่มขึ้น (%)	ลดลง (%)	เพิ่มขึ้น (%)
ระดับเศรษฐกิจ						
ยากจนที่สุด	43.8	56.2	40.0	60.0	30.6	69.4
ยากจน	45.5	54.6	41.6	58.4	32.0	68.1
ปานกลาง	41.2	58.8	40.5	59.5	32.3	67.7
ร่ำรวย	40.8	59.2	40.8	59.2	31.2	68.9
ร่ำรวยที่สุด	43.0	57.0	38.7	61.3	32.1	67.9
ภูมิภาค						
กรุงเทพและปริมณฑล	44.9	55.1	35.9	64.1	35.5	64.5
กลาง	35.7	64.3	41.3	58.7	33.8	66.2
เหนือ	41.8	58.3	40.7	59.3	31.1	68.9
ตะวันออกเฉียงเหนือ	49.9	50.2	41.5	58.5	28.6	71.4
ใต้	35.9	64.1	42.0	58.0	31.3	68.7
เขตที่อยู่อาศัย						
เมือง	41.6	58.4	36.9	63.1	32.9	67.1
ชนบท	43.6	56.4	42.2	57.8	31.0	69.0
รวมทั้งประเทศ	42.8	57.2	40.3	59.7	31.7	68.3

เมื่อวิเคราะห์สัดส่วนของครัวเรือนเดิมที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านค่าใช้จ่าย พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 60-70 มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในทุกกรอบที่ทำการสำรวจ เมื่อพิจารณาตามระดับเศรษฐกิจ ภูมิภาค และ เขตที่อยู่อาศัย พบว่า สัดส่วนครัวเรือนเดิมที่มีรายได้เพิ่มขึ้น ระหว่างปี 2548-2549 และ 2549-2550 และ 2550-2553 มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่8 สัดส่วนของครัวเรือนที่ค่าใช้จ่ายเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2548-2553

	2548-2549		2549-2550		2550-2553	
	N=5772		N=5597		N=5379	
	ลดลง (%)	เพิ่มขึ้น (%)	ลดลง (%)	เพิ่มขึ้น (%)	ลดลง (%)	เพิ่มขึ้น (%)
ระดับเศรษฐฐานะ						
ยากจนที่สุด	36.8	63.2	38.5	61.5	31.7	68.3
ยากจน	36.9	63.1	39.3	60.7	33.2	66.8
ปานกลาง	35.2	64.9	39.2	60.8	32.1	67.9
ร่ำรวย	37.5	62.5	38.9	61.1	32.9	67.1
ร่ำรวยที่สุด	37.7	62.3	39.5	60.5	36.3	63.7
ภูมิภาค						
กรุงเทพและปริมณฑล	35.2	64.8	35.5	64.5	40.3	59.7
กลาง	34.4	65.6	39.8	60.2	33.4	66.6
เหนือ	35.9	64.1	37.6	62.4	33.6	66.4
ตะวันออกเฉียงเหนือ	41.8	58.2	42.0	58.0	31.2	68.8
ใต้	33.4	66.6	40.2	59.8	28.4	71.7
เขตที่อยู่อาศัย						
เมือง	36.5	63.5	38.3	61.7	37.0	63.0
ชนบท	37.0	63.0	39.6	60.4	31.5	68.5
รวมทั้งประเทศ	36.8	63.2	39.2	60.8	33.4	66.6

การเปรียบเทียบรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และเงินออม ของครัวเรือนเดิมด้วยวิธี Paired t-test โดยทำการเปรียบเทียบครัวเรือนเดิม ระหว่างปี 2548 และ 2549 ระหว่างปี 2549 และ 2550 ระหว่างปี 2550 และ 2553

- ด้านรายได้ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี 2550 และ 2553 ครัวเรือนไทยมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อคน ต่อเดือนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยรายได้ในปี 2553 เพิ่มขึ้นจากปี 2550 เฉลี่ย 2,060 บาทต่อคน ต่อเดือน ในขณะที่รายได้ในปี 2548 และ 2549 และระหว่าง 2549 และ 2550 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- ด้านรายจ่าย พบว่า ครัวเรือนไทยมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการเปรียบเทียบทั้งสี่รอบการสำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ที่มีการเพิ่มขึ้นในการเปรียบเทียบทุกรอบการสำรวจ ขณะที่ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมีการเพิ่มขึ้น ในระหว่างปี 2550 และ 2553 ด้านค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา พบ ว่า ลดลง ในการเปรียบเทียบระหว่างปี 2548 และ 2549 รวมทั้งระหว่างปี 2550 และ ปี 2553
- ด้านเงินออม พบว่าครัวเรือนมีเงินออมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการเปรียบเทียบระหว่างปี 2549 และ 2550 โดยมีเงินออม เพิ่มขึ้น 476 บาทต่อคน ต่อเดือน

- ด้านเงินกู้ยืม พบว่า ครั้วเรือนมีการกู้ยืมเงินเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการเปรียบเทียบระหว่างปี 2550 และ 2553 โดยมีการกู้ยืมเพิ่มขึ้น 3281 บาทต่อคน ต่อเดือน
- ด้านหนี้สิน พบว่าครั้วเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการเปรียบเทียบระหว่างปี 2548 และ ปี 2549 โดยมีหนี้สินเพิ่มสูงขึ้นถึง 21,181บาทต่อคน ต่อเดือน และ ระหว่างปี 2550 และ 2553 มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 8,059 ต่อคน ต่อเดือน

เห็นได้ว่าโดยรวม แม้รายได้ของครั้วเรือนไทยจะเพิ่มขึ้นในทุกรอบการสำรวจ แต่มีเพียงการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2550 และ 2553 เท่านั้นที่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายรวมและรายจ่ายด้านอาหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกรอบของการเปรียบเทียบ

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบรายได้และรายจ่าย เงินออม เงินกู้ยืมและหนี้สินของครั้วเรือนด้วยวิธี Paired t-test

	2548/2549 N=5772		2549/2550 N=5597		2550/2553 N=5378	
	ความแตกต่างเฉลี่ย (บาท)	P-value	ความแตกต่างเฉลี่ย (บาท)	P-value	ความแตกต่างเฉลี่ย (บาท)	P-value
รายได้	323	.224	171	.118	2060	.000*
รายจ่ายทั้งหมด	412	.000*	396	.000*	869	.000*
รายจ่ายด้านอาหาร	152	.000*	110	.000*	400	.000*
รายจ่ายด้านสุขภาพ	5	.156	0.2	.961	33	.000*
รายจ่ายด้านการศึกษา	-15	.011*	9	.088	-15	.028*
เงินออม	31	.400	476	.039*	-102	.675
เงินกู้ยืม	-1162	.182	-508	0.519	3281	.002*
หนี้สิน	21,181	.005*	-8933	.249	8059	.008*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การใช้บริการด้านสุขภาพในการเก็บข้อมูลรอบที่ 4 (พ.ศ. 2553)

เนื่องจากลักษณะข้อคำถามด้านสุขภาพในการสำรวจรอบที่ 1-3 ไม่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้วิเคราะห์การใช้บริการด้านสุขภาพได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น การศึกษาในครั้งนี้จึงนำเสนอการใช้บริการด้านสุขภาพจากข้อมูลรอบที่ 4 เท่านั้น

ตาราง 10 แสดงอัตราการป่วยและการใช้บริการในแบบผู้ป่วยนอกตามระดับเศรษฐกิจ พบว่า อัตราป่วยอยู่ที่ 3.795 ครั้งต่อคนต่อปี ผู้ที่มีเศรษฐกิจต่ำกว่าจะมีอัตราป่วยสูงกว่าผู้ที่มีเศรษฐกิจสูงกว่า โดยเฉพาะผู้ที่มี

ฐานะยากจนที่สุดมีอัตราการป่วยที่ 5.485 ครั้งต่อคนต่อปี มากกว่ากลุ่มที่มีฐานะปานกลาง ร่ำรวย และร่ำรวยที่สุด ประมาณ 2 ครั้งต่อคนต่อปี

สำหรับวิธีการรักษาแบบผู้ป่วยนอก พบว่าผู้ป่วยจะใช้บริการนอกสถานร้อยละ 27.4 โดยมีการซื้อยากินเองเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้ป่วยในทุกระดับเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 13.2-19.6 และการใช้บริการในสถานพยาบาลร้อยละ 72.6 โดยผู้ป่วยที่ยากจนที่สุด ยากจน และปานกลางไปใช้บริการที่สถานอนามัยสูงที่สุด ที่ร้อยละ 28.0 ร้อยละ 24.2 และร้อยละ 23.3 ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ป่วยที่มีฐานะร่ำรวย และร่ำรวยที่สุด เลือกใช้บริการในคลินิกเอกชนเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 26.4 และ 22.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 การเลือกใช้บริการในแบบผู้ป่วยนอกจำแนกตามระดับเศรษฐกิจ

วิธีการรักษา	ระดับเศรษฐกิจ					รวม
	ยากจนที่สุด (%)	ยากจน (%)	ปานกลาง (%)	ร่ำรวย (%)	ร่ำรวยที่สุด (%)	
อัตราป่วย (ครั้ง/คน/ปี)	5.485	4.220	3.515	3.371	3.116	3.795
การรักษานอกสถานพยาบาล	28.7	24.1	29.5	26.7	28.6	27.4
- ไม่ได้รักษา	6.9	6.0	5.6	4.4	4.9	5.5
- ทานยาแผนโบราณ	5.1	3.5	2.8	2.8	3.8	3.5
- รักษาหมอพื้นบ้าน	0.7	0.5	0.5	0.0	0.3	0.4
- ซื้อยากินเอง	15.2	13.2	19.6	18.1	17.7	16.9
- อื่นๆ/ไม่ทราบ	0.8	0.8	1.0	1.4	1.8	1.2
การรักษาในสถานพยาบาล	71.3	75.9	70.5	73.3	71.4	72.6
- สถานีอนามัย/ศูนย์บริการสาธารณสุข	28.0	24.2	23.3	15.3	6.7	19.3
- โรงพยาบาลชุมชน	19.3	18.5	13.9	14.5	7.7	14.7
- โรงพยาบาลทั่วไป/ศูนย์	7.4	8.4	10.0	10.8	8.9	9.2
- โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัย	0.3	0.6	0.1	1.3	1.2	0.7
- โรงพยาบาลสังกัดอื่นของรัฐ	1.0	2.0	2.1	2.6	6.9	3.0
- โรงพยาบาลเอกชน	1.0	4.0	3.6	6.7	13.6	5.9
- คลินิกเอกชน	14.3	18.1	17.5	22.1	26.4	19.8

ตารางที่ 11 แสดงให้เห็นอัตราการป่วยแบบผู้ป่วยนอกจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย ผู้ที่อาศัยในเขตชนบทจะมีอัตราการป่วย 4.025 ครั้งต่อคนต่อปี สูงกว่าผู้ที่อยู่ในเมืองเล็กน้อย ขณะที่ผู้ป่วยที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองส่วนใหญ่จะรักษาโดยการไปรับบริการกับสถานพยาบาลเอกชน คิดเป็นร้อยละ 30.8 (คลินิกเอกชนร้อยละ 18.7 และโรงพยาบาลเอกชนที่ร้อยละ 12.1) รองลงมาได้แก่ การซื้อยากินเองที่ร้อยละ 20.7 ขณะที่ผู้ป่วยในเขตชนบทจะไปรับการรักษาที่สถานอนามัยสูงที่สุดที่ร้อยละ 25.0 รองลงมาได้แก่ คลินิกเอกชนที่ร้อยละ 20.3

ตารางที่ 11 การเลือกใช้บริการในแบบผู้ป่วยนอกจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

วิธีการรักษา	เขตที่อยู่อาศัย		รวม
	เมือง (%)	ชนบท (%)	
อัตราป่วย (ครั้ง/คน/ปี)	3.363	4.025	3.795
การรักษานอกสถานพยาบาล	30.6	25.9	27.4
- ไม่ได้รักษา	4.8	5.9	5.5
- ทานยาแผนโบราณ	3.7	3.4	3.5
- รักษาหมอพื้นบ้าน	0.5	0.3	0.4
- ซื้อมากินเอง	20.7	15.1	16.9
- อื่นๆ /ไม่ทราบ	0.9	1.2	1.2
การรักษาในสถานพยาบาล	69.3	74.1	72.6
- สถานีอนามัย/ศูนย์บริการสาธารณสุข	6.7	25.0	19.3
- โรงพยาบาลชุมชน	12.5	15.7	14.7
- โรงพยาบาลทั่วไป/ศูนย์	10.1	8.8	9.2
- โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัย	1.1	0.5	0.7
- โรงพยาบาลสังกัดอื่นของรัฐ	8.1	0.6	3.0
- โรงพยาบาลเอกชน	12.1	3.0	5.9
- คลินิกเอกชน	18.7	20.3	19.8

การให้บริการแบบผู้ป่วยในจำแนกตามระดับเศรษฐกิจจะแสดงในตารางที่ 12 กลุ่มที่ยากจนที่สุดมีอัตรา การนอน รพ. 0.118 ครั้งต่อคนต่อปี สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุดที่มีอัตราการนอนรพ.ที่ 0.089 ครั้งต่อคนต่อปี สำหรับประเภทสถานพยาบาลที่ใช้บริการแบบผู้ป่วยใน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ใช้บริการผู้ป่วยในที่ รพ.ทั่วไป/รพ.ศูนย์ และ รพ.ชุมชน มากที่สุดในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ที่ร้อยละ 37.5 และ 36.0 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามระดับเศรษฐกิจ เห็นได้ว่าประชาชนในกลุ่มที่ยากจนที่สุด และ กลุ่มปานกลาง จะไปใช้บริการแบบผู้ป่วยในที่รพ.ชุมชนเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 49.6 และ 47.5 ตามลำดับ สำหรับประชาชนในกลุ่มยากจน ไปใช้บริการแบบผู้ป่วยในที่ รพ.ทั่วไป/รพ.ศูนย์มากกว่า รพ.ชุมชนเล็กน้อย ขณะที่ผู้ป่วยกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุดเกือบครึ่งหนึ่งไปใช้บริการที่ รพ.เอกชนเมื่อมีการรักษาแบบผู้ป่วยใน

ตารางที่ 12 การเลือกใช้บริการในแบบผู้ป่วยในจำแนกตามระดับเศรษฐฐานะ

ประเภทสถานพยาบาล	ระดับเศรษฐฐานะ					รวม
	ยากจนที่สุด (%)	ยากจน (%)	ปานกลาง (%)	ร่ำรวย (%)	ร่ำรวยที่สุด (%)	
อัตราการนอน รพ.(ครั้ง/คน/ปี)	0.118	0.099	0.101	0.114	0.089	0.103
โรงพยาบาลชุมชน	49.6	41.6	47.5	32.9	12.2	36.0
โรงพยาบาลทั่วไป/ศูนย์	38.3	45.9	35.4	39.3	29.2	37.5
โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัย	1.6	2.0	0.9	2.8	3.0	2.1
โรงพยาบาลสังกัดอื่นของรัฐ	4.4	4.4	8.7	8.2	10.3	7.5
โรงพยาบาลเอกชน	5.6	6.1	7.5	16.8	45.3	17.0
อื่นๆ	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1

เมื่อพิจารณาอัตราการนอน รพ. ตามเขตที่อยู่อาศัย (ตารางที่ 13) พบว่า อัตราการนอน รพ.ของในเขตเมืองและเขตชนบท ไม่มีความแตกต่างกัน (0.101 และ 0.105 ครั้งต่อคนต่อปี ตามลำดับ) ด้านการให้บริการสถานพยาบาล พบว่าผู้ป่วยในเขตชนบทเข้าใช้บริการใน รพ.ชุมชนเป็นหลัก รองลงมาได้แก่ รพ.ทั่วไป/รพ.ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 44.4 และ 40.8 ตามลำดับ ขณะที่ผู้ป่วยที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะเข้ารับการรักษาที่รพ.ทั่วไป/รพ.ศูนย์ที่ร้อยละ 30.7 และรพ.เอกชนที่ร้อยละ 30.2

ตารางที่13 การเลือกใช้บริการในแบบผู้ป่วยในจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ประเภทสถานพยาบาล	เขตที่อยู่อาศัย		รวม
	เมือง (%)	ชนบท (%)	
อัตราการนอน รพ.(ครั้ง/คน/ปี)	0.101	0.105	0.103
โรงพยาบาลชุมชน	19.3	44.4	36.0
โรงพยาบาลทั่วไป/ศูนย์	30.7	40.8	37.5
โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัย	3.7	1.3	2.1
โรงพยาบาลสังกัดอื่นของรัฐ	15.9	3.2	7.5
โรงพยาบาลเอกชน	30.2	10.3	17.0
อื่นๆ	0.2	0.0	0.1

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนไทยทั่วประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงนัก แม้ว่าสภาวะทางเศรษฐกิจของโลกจะมีความผันผวนในช่วงปี 2550-2551 อันเนื่องจากภาวะฟองสบู่แตกในภาคอสังหาริมทรัพย์ของประเทศอเมริกา ส่งผลกระทบต่อนานาประเทศรวมถึงประเทศไทย³ แต่รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนไทย ยังมีการปรับตัวสูงขึ้น โดยอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้เล็กน้อย (รายจ่ายที่ร้อยละ 7.3 และรายได้ที่ร้อยละ 5.7 ต่อปี) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนเดิมในแต่ละรอบการสำรวจด้วยวิธี Paired t-test พบว่า รายได้ครัวเรือนมีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะในการเปรียบเทียบระหว่างปี 2550 กับ 2553 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างในรอบ 3 ปี โดยคาดการณ์ว่าความแตกต่างกันในแต่ละรอบปีจะไม่มีมากนัก ขณะที่รายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือนรวมทั้งรายจ่ายด้านอาหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกกรอบที่ทำการเปรียบเทียบ

เมื่อพิจารณาแยกตามระดับเศรษฐกิจของครัวเรือน พบว่า ทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในกลุ่มที่ยากจนจะเพิ่มในอัตราที่สูงกว่าครัวเรือนที่ร่ำรวยกว่า เช่นเดียวกันครัวเรือนในชนบทมีอัตราการเพิ่มของรายได้และค่าใช้จ่ายสูงกว่าครัวเรือนในเมือง ขณะที่ครัวเรือนในกรุงเทพและเขตปริมณฑลแม้จะมีรายได้รายจ่ายสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ แต่มีอัตราการเพิ่มของรายได้และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่าภูมิภาคอื่นๆ อย่างชัดเจน

สำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของครัวเรือนทั้งค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่มีสัดส่วนลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 6.4 ในปี 2548 เหลือร้อยละ 3.6 ในปี 2553 ครัวเรือนที่มีเศรษฐกิจต่ำกว่าจะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านอาหารสูงกว่า ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนที่มีเศรษฐกิจสูงกว่าจะมีสัดส่วนที่มากกว่าครัวเรือนที่มีเศรษฐกิจต่ำกว่าเล็กน้อย ขณะที่สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพไม่มีความแตกต่างกันในแต่ละเศรษฐกิจ และเมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2548-2553 ในแต่ละเศรษฐกิจ แต่ละภูมิภาค และแต่ละเขตที่อยู่อาศัย สัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านอาหารและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพค่อนข้างคงที่ ซึ่งแตกต่างจากค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่มีสัดส่วนลดลงในทุกเศรษฐกิจ ภูมิภาค และเขตที่อยู่อาศัย

ครัวเรือนไทยมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมเงินอยู่ที่ร้อยละ 60-70 ของครัวเรือนทั้งหมด ใกล้เคียงกับสัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สิน ขณะที่ครัวเรือนที่ทำการกู้ยืมเงินในแต่ละรอบการสำรวจจะมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 30-40 ของครัวเรือนทั้งหมด สัดส่วนของครัวเรือนที่ทำการออมเงินมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ ต่างจากสัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินและการกู้ยืมที่มีแนวโน้มปรับตัวลงเล็กน้อย เมื่อจำแนกตามระดับเศรษฐกิจของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่มีเศรษฐกิจดีกว่าจะมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมเงินสูงกว่า ขณะเดียวกันครัวเรือนร่ำรวยและครัวเรือนปานกลางเป็นกลุ่มที่มีครัวเรือนที่มีหนี้ในสัดส่วนที่สูงที่สุด ครัวเรือนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีการออมในสัดส่วนที่สูงที่สุด และมีสัดส่วนของครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน และ หนี้สิน ต่ำที่สุด ในทุกกรอบ

³ วิกฤตการณ์ Subprime ของสหรัฐและผลกระทบต่อประเทศไทย โดย ดร.โชติชัย สุวรรณภรณ์ กรุงเทพธุรกิจ ศุกร์ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

ที่มีการสำรวจ ขณะที่มากกว่าร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นครัวเรือนที่มีหนี้สินสูงกว่าภูมิภาคอื่นในทุกรอบที่สำรวจ ครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมไม่แตกต่างกัน แต่ครัวเรือนในชนบทจะมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินและการกู้ยืมเงินสูงกว่าครัวเรือนในเมือง โดยเฉพาะในการกู้ยืมเงินมีสัดส่วนของครัวเรือนที่ทำการกู้ยืมเงินสูงกว่าประมาณ 2 เท่าในทุกปีที่ทำการสำรวจ

ด้านการเจ็บป่วยและการใช้บริการรักษาพยาบาลในปี 2553 พบว่า อัตราการเจ็บป่วยอยู่ที่ 3.795 ครั้งต่อคนต่อปี ผู้ที่มีเศรษฐานะต่ำกว่าจะมีอัตราการป่วยสูงกว่าผู้ที่มีเศรษฐานะสูงกว่า โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจนที่สุดมีอัตราการเจ็บป่วยมากกว่ากลุ่มที่มีฐานะปานกลาง ร่ำรวย และร่ำรวยที่สุด ประมาณ 2 ครั้งต่อปี สำหรับการรักษายาบาลแบบผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยที่ยากจนที่สุด ยากจน และปานกลางไปใช้บริการที่สถานอนามัยสูงที่สุด เช่นเดียวกับผู้ป่วยที่อาศัยอยู่ในชนบท ในขณะที่ผู้ป่วยที่มีฐานะร่ำรวย และร่ำรวยที่สุด และผู้ป่วยในเขตเมืองเลือกไปใช้บริการในสถานพยาบาลเอกชนเป็นหลัก

สำหรับการให้บริการแบบผู้ป่วยใน ผู้ป่วยกลุ่มที่ยากจนที่สุดมีอัตราการนอนรพ. สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเศรษฐานะอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุด ผู้ป่วยในกลุ่มที่ยากจนที่สุด และกลุ่มปานกลาง จะไปใช้บริการที่รพ.ชุมชนเป็นหลักเช่นเดียวกับผู้ป่วยที่อยู่ในเขตชนบท ขณะที่ผู้ป่วยในเขตเมืองไปใช้บริการที่รพ.ทั่วไป/รพ.ศูนย์และรพ.เอกชนเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับผู้ป่วยกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุดเกือบครึ่งหนึ่งไปใช้บริการที่รพ.เอกชนเมื่อมีการรักษาในแบบผู้ป่วยใน

จะเห็นได้ว่าเมื่อวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจครัวเรือน และการใช้บริการในแบบผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในผลที่ได้สอดคล้องกับการสำรวจสถานะเศรษฐกิจของครัวเรือน และ การสำรวจภาวะการสำรวจอนามัยและสวัสดิการในปีที่ใกล้เคียงกัน⁴ ที่มีกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่กว่าแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลการสำรวจชุดนี้

ข้อจำกัดทางการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งมิได้นำเสนอในภาพของประชากรทั้งประเทศเนื่องจากข้อมูลค่าถ่วงน้ำหนักของประชากรในภาพรวมประเทศในการสำรวจครั้งที่ 4 ยังไม่แล้วเสร็จ
2. การวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพของครัวเรือนยังมีข้อจำกัดเนื่องจากแบบสอบถามด้านสุขภาพในรอบที่ 1-3 ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์หาอัตราการใช้บริการบริการด้านสุขภาพได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลการสำรวจตัวอย่างซ้ำสามารถใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาในเชิงลึก อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อคำถามด้านสุขภาพในการสำรวจครั้งที่ 1-3 ไม่เหมาะสมในการนำมาใช้วิเคราะห์การให้บริการด้านสุขภาพ ดังนั้นการ

⁴ จงกล เลิศเกียรติารัง และคณะ. รายงานวิกฤตเศรษฐกิจ 2551-2552 กับระบบสุขภาพและสุขภาพคนไทย. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. 2553

สำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนโดยใช้ตัวอย่างซ้ำในรอบต่อไป (รอบที่ 5) จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะทำให้เห็นสถานะความเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพของประชาชนร่วมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน นอกจากนี้การสำรวจชุดนี้เป็นการสำรวจแบบ panelชุดเดียวที่เป็นการสำรวจระดับประเทศ การดำเนินการสำรวจอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง